

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

GILJOTINA

Ukidanje biznis barijera, odnosno demokratizacija biznisa traži i novu ulogu države i organizacije državne uprave. Zašto su koncept MIKRODRŽAVE složno odbacile sve političke partije i, zajedno sa njima, crnogorski „komentarijat“?

Ovu riječ u posljednje vrijeme često čujemo u političkoj javnosti u Crnoj Gori. Odnosi se, kako sam je ja razumio, na akciju uklanjanja biznis barijera i povećanje ekonomskih sloboda. Najavljuju se spektakularne promjene. Uglavnom se govori o tome koliko će propisa biti giljotirano – 20%, 50%... Svako poboljšanje je dobrodošlo za razvoj biznisa. Ipak, da li zaista treba očekivati neki spektakularni rezultat, bez obzira na iskrenost namjere?

Sama riječ „giljotina“ proizvodi mučnu asocijaciju: skidanje glave! Robespjer, Sen Žist, jeretici, izdajnici, nevjernici... Zašto je baš izabran ovaj termin – ne znam. Možda je preuzet iz Srbije, gdje se, koliko znam, ista akcija sprovodi pod istim imenom.

Da li u metaforičnom smislu možda ovaj termin znači „skidanje glava“, koje proizvode način razmišljanja i sistem koji produkuje propise, odnosno biznis barijere. Nesporno je da zakone i propise, koji predstavljaju barijere biznisu, ipak pišu ljudi i da ih ljudi usvajaju u sistemu koji sami kreiraju. Otuda i pitanje da li ukidanjem nekih propisa automatski ukidamo izvore njihovog nastanka i njihov duh?

U biologiji postoji pojam „regeneracija“ – kod pojedinih živih bića kada se odsiječe jedan dio njegovog tijela, on ponovo izrasta i povraća se. Da li takvu sposobnost ima i birokratija? Parkinsonov zakon možemo upravo shvatiti kao „regenerativnu sposobnost“ birokratije. Kako je to moguće?

Kako možemo shvatiti propis koji čini biznis barijeru? To je izvor prihoda (plata) za zaposlene koji sprovode taj propis! Što se dešava ukidanjem propisa? Nestaju prihodi i nema plate! Što se dešava sa zaposlenima koje žive od tog prihoda? Gube posao ili propisuju novi propis. Koliko je ljudi do sada izgubio posao u administraciji? Niko, broj se čak povećava. I treba ih još, kažu iz EU! Ljudi koji rade u administraciji se bave isključivo proizvodnjom i sprovođenjem propisa, pravila, zakona, procedura. To što sve to pojavno dobija oblik pisane informacije, strategije, dopisa, deklaracija, ne mijenja suštinu. Niko ne spori da su u administraciju ušli i naši najbolji kadrovi, te da se mnogi u administraciji zaista „ubiše od posla“, uz to slabo plaćenog! Ali, i muve i pčele puno rade, ali su im rezultati različiti!

Sve se češće govori o „višku administracije“. Istina, počelo se sa „tanjeg“ kraja, od opština. Nekako, i veliki protivnici koncepta MIKRODRŽAVE se sada, svjesno ili ne, djelimično „zalažu“ za taj koncept. Smanjivanje administracije je u suštini praktična strana tog koncepta.

Razlika je u tome što koncept **MIKRODRŽAVE** počiva na drugačijoj ulozi države, konceptu razvoja ekonomskih sloboda koje traže čvrste zakone i njihovu efikasnu primjenu. Ukoliko se samo insistira na „racionalizaciji“ postojećeg koncepta, to su zablude! Potreban je novi koncept funkcionisanja države u Crnoj Gori, odnosno državne uprave, a koji sve više nameće globalizacija, globalno tržište i ulazak u EU.

Da li je u sadašnjoj atmosferi za očekivati neke bitnije rezultate akcije „Giljotina“, ako znamo da je mnogo barijera ukidanju biznis barijera.

Vrlo je indikativno kako se npr. shvata nezavisnost pojedinih organa u Crnoj Gori. Tako se npr. čuje da svaki organ, da bi bio nezavisan, treba da ima svoj budžet, da ne zavisi od Vlade i Ministarstva finansija. To traži Parlament, sudstvo... Sjutra, ko zna ko još. Što više parcijalnih budžeta – to više „nezavisnosti“ u administraciji. Slično porodici u kojoj je svako „nezavisan“ – svako troši na svoju stranu i svako smatra da „novca ima koliko mu treba, i kada mu treba“... Kada nema, počne zaduživanje... Grčka...

Što je sa nezavisnošću onih koji plaćaju poreze: biznis, domaćinstva i građani?! Koliko su oni nezavisni? Koliko je neko nezavisan i slobodan kada mu „svemoćna država“ zavlači ruku u novčanik?

Porezi, takse, firmarine, drumarine, uvjerenja, provizije,..., razne barijere. Svaka barijera je prihod države, a istovremeno rashod biznisa! Da li je za očekivati da će se država tako lako dobrovoljno odricati svojih prihoda?

Vrlo je naivno misliti da se nezavisnost političkih organa i onih koje bira, posredno ili neposredno politika, nalazi u samostalnom budžetu. Više je to u sferi demokratizacije same politike i političkih partija, načina donošenja odluka, ukidanju „prećutnih sporazuma“, u profesionalizaciji posla... Da li ima negdje manje demokratije od demokratije u svim političkim partijama koje nam „probiše uši“ o tome kako one žele da demokratizuju društvo?

Problem nezavisnosti organa nije da li imaju svoj budžet ili ne, već da li imaju znanje, da li su profesionalni. Nezavisnost je u višepartijskim sistemima, u profesionalizaciji, profesionalnom obavljanju posla, u profesionalnim normama, a ne u političkoj poslušnosti, slijepoj partijskoj disciplini koja dovodi do zaslijepljenosti i koja samo u više novca, u budžetu i iz budžeta vidi svoju ulogu. I sama svakodnevna „žestoka“ kritika politike u javnosti Crne Gore od strane „**KOMENTARIJATA**“ (ljudi iz javnog života, potajno željnih političke moći, ali bez hrabrosti da u nju uđu) je prije svega ogovaračko-prakseološka (čast izuzecima), a ne profesionalna (zasnovana na novom znanju, novim idejama, inovaciji i poštovanju profesionalaca...). Tako se i dio crnogorskog „komentarijata“ javlja kao kreator duha koji ugrožava ekonomske slobode i pojačava biznis barijere.

Kada bi Crna Gora imala 53.000 profesionalaca u svojim institucijama, ustanovama i administraciji, siguran sam da ne bi bila potrebna nikakva giljotina. Siguran sam da bi to bila administracija koja bi bila otvorena, puna novih ideja, novih metoda rada, novih inicijativa, puna znatiželje, radoznalosti da svakodnevno uči, sistem u kome napredovanje zavisi od znanja i rezultata...Maks Veber je uostalom o tome puno pisao i upozoravao da evropskoj civilizaciji prijete opasnost od politizacije birokratije i njene otuđenosti od društva i društvene realnosti. Nažalost, loši Veberovi učenici, odnosno njihovi sljedbenici su nama danas konsultanti.

Predlažući koncept organizacije Crne Gore kao **MIKRODRŽAVE** krajem 20. vijeka, želio sam ukazati na bolest „birokratizacije duha i života“ (Mizes) koja je i tada sve više uzimala maha, a bila je još **ZALIJEČIVA**, svjestan da će brzo doći u stadijum kada će postati ključno razvojno ograničenje Crne Gore. **A SADA TO JESTE!** Bez promjene sistema (koncepta) organizacije državne uprave i ozbiljne kritičke analize funkcionisanja višepartijskog sistema u Crnoj Gori i njegovog prilagođavanja uslovima i veličini države – sve giljotine će ličiti na oranje mora. No, izgleda da u oranju mora ima draži!... Ali, siguran sam, još više interesâ...